

Oktatási Hivatal

A 2007/2008. tanévi

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

első (iskolai) fordulójának

javítási-értékelési útmutatója

MAGYAR IRODALOMBÓL

Javítókulcs

1. Ismerje fel az irodalmi alkotásokat, melyekben a hajó motívuma szerepel! (Csak a helyes szerző-műcím párosítás ér 1 pontot, fél pont nem adható!)

„Áldd helyed bátran, ha szorít a sors, és
légy szilárd; viszont, okosan, magad vond
össze, hogyha kedvez a szél, túlon túl
büszke vitorlád”

**Szerző: Horatius:
Műcím: Licinius Murenához**

Partra szállottam. Levonom vitorlám.
A szelek mérgét nemesen kiálltam.
Sok Charybdis közt, sok ezer veszélyben
Izzada orcám.

**Szerző: Berzsenyi Dániel
Műcím: Osztályrészem**

Ma nem üzennek hívó távolok,
Ma kikötöttünk itthon, álmodók.

**Szerző: Juhász Gyula
Műcím: Tiszai csönd**

„Én is hajó vagyok, de melynek minden ízét
A kínok vasszöge szorítja össze testté,
S melyet a vad hajós örült utakra visz szét,...

**Szerző: Tóth Árpád
Műcím: Elégia egy rekettyebokorhoz**

Elérhető pontszám	4
-------------------	---

2. Az alábbi műfajok nevének jelentése az irodalomtörténet folyamatában megváltozott. Fogalmazza meg e szavak eredeti jelentését.

Elégia: tartalomtól függetlenül, disztichonban írt hosszabb költemény (Túrtaiosz harci elégiái Kr.e. 7. sz.)

Ecloga: Vergilius a maga válogatta bukolikáinak adta ezt a címet. Eclogae: szemelvények, válogatott versek.

Tragédia: jelentése kecskedal (tragosz – ódé). A szatírdjátékokban szereplő Dionüszosz kísérői kecskelábú szatírok voltak. A szatírdjáték hangneme komikus volt, olykor trágár párbeszédet is tartalmazott. Tehát a komikus dramaturgiából vált a tragédia komoly tematikájú színházi előadássá.

Elérhető pontszám	3
-------------------	---

3. Utazók, vándorlók, kóbórló hősök az irodalomban. A táblázatban feltüntetettük hőseink utazásainak egy-egy helyszínét! Adja meg nevüket, alkotójuk nevét valamint a mű keletkezésének évszázadát! (csak a hibátlanul kitöltött sor ér 1 pontot)

A főhős neve	Jellemző helyszín	Szerző	...és százada
Odüsszeusz	Aiolosz szigete	Homérosz	Kr.e. VIII-VII.sz.
Aeneas	Karthágó	Vergilius	Kr.e.I. sz.
Don Quijote	Toboso	Cervantes	XVI. sz.
Candide	Eldorádó	Voltaire	XVIII. sz.
Gulliver	Laputa	Swift	XVIII. sz.
Szindbád	Felvidéki város, Marchali-féle cukrászbolt	Krúdy Gyula	XX. sz.

Elérhető pontszám	6
-------------------	---

4. Milyen nyelven születtek az alábbi művek?

Petrarca: Ti szerencsés füvek...: olasz

Pál levele a Korinthusiakhoz: görög.....

Gilgames eposza: ...sumér.....

A bibliai Jónás könyve: klasszikus héber (elfogadható, ha a megoldásban csak a „héber” szerepel)

Janus Pannonius: Búcsú Váradtól:latin.....

Villon: Nagy Testamentum:francia.....

Elérhető pontszám	6
-------------------	---

5. Nevezze meg az alábbi szövegrészeket szerzőit és a művek címeit!

1. Bornemisza Péter: Siralmas énnéköm
2. Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
3. Zrínyi Miklós: Szigeti Veszedelem
4. Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhöz
5. Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas
6. Petőfi Sándor: János vitéz
7. Arany János: Ősszel
8. Vörösmarty Mihály: A merengőhöz
9. Ady Endre: A Hortobágy poétája
10. Babits Mihály: Jónás imája

Elérhető pontszám	10
-------------------	-----------

6. Írja be a hiányzó szerzőket, címeket, műfajokat! (Csak a hibátlan sorokért jár pont!)

Szereplő	Szerző	Cím	Műfaj
Szilveszter	Petőfi Sándor	Az apostol	elbeszélő költemény
Radivoj	Zrínyi Miklós	Szigeti veszedelem	eposz
Rosencrantz és Guildenstern	Shakespeare	Hamlet	tragédia
Harangláb, a fondor lelkületű egyházfi	Petőfi Sándor	A helység kalapácsa	komikus eposz
Tankréd	Madách Imre	Az ember tragédiája	világdráma, emberiségköltemény
Gregers Werle	Henrik Ibsen	A vadkacsa	társadalmi színmű

Elérhető pontszám	6
-------------------	----------

7. A Nyugat folyóirat

Adja meg az indulás és a megszűnés évszámát! (1 pont)	1908 – 1941.
Kit ábrázol az embléma? (1 pont)	Mikes Kelemen
Említsen három jellemző szerkesztési elvet! (3 pont)	<ul style="list-style-type: none"> •A szellemi szabadság és függetlenség fellegvára; •minőség-elv; •Nyugat-orientáció; •a költészet forradalmasítása, modernizálása a cél: szimbolizmus, szecesszió, impresszionista és naturalista törekvések; •apolitikus magatartás •modern szellemi áramlatok ismertetése (Nietzsche, Bergson, Freud, Ferenczi Sándor)

Elérhető pontszám	5
-------------------	----------

8. FORDÍTOTT KISLEXIKON! Nevezze meg a következő meghatározásokhoz tartozó fogalmakat!

racionalizmus:

Ismeretelméleti irányzat, mely az észet, az emberi értelmet tekinti az igaz ismeretek forrásának.

rezonőr:

Drámai szerepkör, a szereplők szavait és tetteit mérlegelő, a józan ész képviselő alak, rendszerint az író szócsöve. A konferansziéval rokon, elmélkedő figura szerepköre dramaturgiaiailag általában nincs kellőképpen indokolva.

peroráció:

A klasszikus eposz állandó kelléke: az eposz lezárása.

mítosz

Hitrege. Olyan mesés elbeszélés, mely a természet és társadalom jelenségeit, hatóerőit természetfeletti lények, legendás hősök alakjában jeleníti meg.

trubadúr:

Az eszményi udvari szerelmet és a lovagi erényeket megéneklő provanszál dalnok.

nevelési regény:

Regénytípus, a történet azoknak az eseményeknek, kalandoknak a sorából épül fel, amelyek a főhősre hatnak és szellemi, jellembeli vonásainak kibontakozásához vezetnek

folklór:

Szóbeli és zenei formában élő néphagyomány (a mesék, hiedelmek, dalok, táncok, szokások stb.) összessége, gyűjtőneve

paradoxon:

Látszólag egymást kizáró ellentéteket tartalmazó állítás, ítélet; a képtelenség rendszerint váratlan, a szokásostól elütő, meglepő igazságot villant fel

impresszionizmus:

A pillanat művészete. A XIX. század második felében kibontakozó képzőművészeti irányzat, amely a látvány természetű visszaadását a pillanatnyi benyomás gyors és eleven reprodukálásával próbálta elérni. Hatása az irodalomban és a zenében is érvényesült.

moralitás:

Tanító célzatú középkori drámai műfaj, az erényeket és bűnöket megszemélyesítő allegorikus alakok dialógusa.

Elérhető pontszám	10
-------------------	-----------

9. Jelölje be a következő szövegrészeket verstani képletét! Nevezze meg a verselési rendszert és a sorfajtaikat!

1.

Kékek az alkonyi dombok, el ülnek a szürke galambok,

- ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - -

Hallgat az esteli táj, ballag a kései nyáj.

- ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - ^ || - ˇ ˇ | - ˇ ˇ | - ^

(Babits Mihály)

A versforma: disztichon, leoninus

A sorfajta: hexameter, pentameter

Elérhető pontszám	3
-------------------	---

2.

Téríts ki úristen || ilyen nagy vakságból,

Nagy bálványozásból, || tisztátalanságból,

Adjad, esmérhessünk || téged szent igédből,

Dicsérhessünk téged || mi tiszta szívünkben.

(Balassi Bálint)

A versforma: ütemhangsúlyos

A sorok megnevezése: felező tizenkettes

A verstani képlet: 3/3 vagy 4/2

Elérhető pontszám	3
-------------------	---

10. Öt-öt jellemző vonás felsorolásával mutassa be az alábbi korstílusokat!

Klasszicizmus:

- mértéktartás, arányosság, fegyelmezettség,
- nincs műfajkeveredés,
- poétikai szabályosság, tisztázottság,
- a tökéletesre törekvés, az abszolút szép kultusza, minden hiba, hiány, esetleges kerülése,
- eszményítés,
- szabatoság, tökéletesség a formában is,
- logikus, világos szerkezet,
- egyszerű, világos nyelvhasználat, logikus gondolatmenet
- az antik művészet és irodalom kultusza, szeretete, imitáció
- visszafogott személyesség,
- elvontság, sőt, olykor sablonszerűség, formalitás
- jellegzetes hangnem: pátoz („fentebb stíl”),
- didaktikusság és gyönyörködtetés
- nemzetek fölötti, általános emberi témák

Romantika:

- a képzelet szeszélyes csapongása,
- a merész ábrándok, felfokozott szenvedélyek kifejezése,
- az egyéniség és az érzelmek kultusza,
- kontrasztok,
- szubjektív témák,
- a művészi szabadság és az érzelmek jogának hirdetése,
- műfajkeveredés,
- vallomás-igény,
- líraiság, festőiség,
- misztikus képzelet,
- szabálytalan, töredékes formák,
- metaforikus szerkezet,
- couleur locale,
- elvágódás, egzotikus tájak, témák kedvelése

(Más helyes válasz is elfogadható!)

Elérhető pontszám	10
-------------------	----

11. Ki a szerző? Mely műveiben található az alábbi szereplők és helyszínek? (szerző megnevezése: 1 pont, minden további helyes válasz 0,5-0,5 pont)

A mű címe

Zách Felicián	
Laczfí nádor	
Puk Mihály	
Kanizsa, Rozgonyi	
Montgomery	
A radványi sötét erdő	
Prága városa	
A drégeli rom	
A szerző:	

A szerző: Arany János

Zách Felicián: *Zách Klára*

Laczfí nádor: *Toldi*

Puk Mihály: *A nagyidai cigányok*

Kanizsa, Rozgonyi: *V. László*

Montgomery: *A walesi bárdok*

A radványi sötét erdő: *Tetemre hívás*

Prága városa: *Mátyás anyja*

A drégeli rom: *Szondi két apródja*

Elérhető pontszám	5
-------------------	---

12. Írjon egy-egy példát az alábbi műfajokhoz!(minden helyes válasz 0,5-0,5 pont!)

Lovageposz (középkor): pl. Nibelung-ének, Ének Igor hadáról	Himnusz (középkor): pl. Naphimnusz, Himnusz a Szent Szűz anyaságáról	Diákének (középkor): pl. Ó Fortuna..., Félre, könyvek, doktrinák... Carmina Burana	Eposz (ókor): pl. Homérosz: Iliász, Vergilius: Aeneis
Regény (ókor): pl. Petronius: Satyricon, Apuleius: Az aranyszamár	Óda (ókor): pl. Horatius: Thaliarchushoz, Melpomenéhez	Epigramma (ókor): pl. Arkhilokhosz: A nagyképű hadvezérekhez, Catullus: Gyűlölök és szeretek Szimonidész (Thermopylai epigramma)	Elégia-szerzők (ókor): Kallinosz, Túrtaiosz: harci elégia Mimnermosz: szerelmi elégia Szolon: erkölcsi, politikai elégia

Elérhető pontszám	4
-------------------	---

13. Nevezze meg, milyen szóképeket ismer fel az alábbi példák kiemelt részleteiben!

1.

- **Daloknak szent hegye: a lelkem.**
- **A szókép megnevezése: metafora**

2.

- **Boglyák hűvösében tíz, tizenkét szolga hortyog**
- **A szókép megnevezése: metonímia**

3.

- **Mint komor bikáé, olyan a járása**
- **A szókép megnevezése: hasonlat**

4.

- **S a hús homályon úgy remeg tovább illatja**
- **A szókép megnevezése: szinesztézia**

Elérhető pontszám	4
-------------------	---

14. Az alábbi két vers szövegét olvasva fogalmazzon meg legalább három hasonlóságot és két eltérő tény!

Arany János: Sejtelem	Illyés Gyula: 77
<p>„Életem hatvanhatodik évébe’ Köt engemet a jó Isten kévébe, Betakarít régi rakott csűrőbe, Vet helyemre más gabonát cserébe.”</p> <p>1882. március 2.</p>	<p>„Életemnek dupla hetes évében volnék vetni-valóknak még bővében, (hallom a szót rádióban, tévében) egyes kalász tarlott tábla szélében, rengve a két kasza közel szélében.”</p> <p>1981 (a megjelenés éve)</p>

Hasonlóságok például:

- az évforduló, egyfajta jubileum, életkorra utal
- létösszegző típusú vers
- a halál közelségének érzete
- az élet / halál kérdése a vetés-aratás fogalomköréhez, képéhez kapcsolódik
- a rímelés

Eltérő vonások például:

- Illyés verse ötsoros
- Illyés művében jelen van az „elégedetlenség”: mi mindent kellene még tenni
- Az utóbbi alkotásban megjelennek a modern kor kifejezései
- Nem föltétlen Isten a kormányzó erő Illyésnél

Elérhető pontszám:	5
--------------------	---

15. Sztereotípiák... Íróinkra, költőinkre – az idő múlásával – egyre inkább **állandó jellemzőként** használja az irodalomtörténet az alábbi kifejezéseket. **Kikhez kapcsolhatók** az alábbi fogalmak?

A „bihari remete”	Bessenyei György
Az „átkozott költő”	Vajda János
A sztrigovai magány	Madách Imre
A csekei magány	Kölcsey Ferenc
A „niklai remete”	Berzsenyi Dániel

Elérhető pontszám:	5
--------------------	---

16. Nagy „hármások” Nevezze meg őket! (Csak a soronkénti teljes válaszok érnek 1-1 pontot!)

- **A három legnagyobb görög tragédiaszerző: Aiszkülosz, Euripidész, Szophoklész**
- **A „Magyar Museum” (első szépirodalmi folyóiratunk) három létrehozója: Kazinczy Ferenc, Batsányi János, Baróti Szabó Dávid**
- **Az ún. „klasszikus triász” tagjai: Baróti Szabó Dávid, Rájnisi József, Révay Miklós**
- **Az ún. „romantikus triász” képviselői (az „Athenaeum” című folyóirat elindítói): Bajza József, Toldy Ferenc, Vörösmarty Mihály**

Elérhető pontszám:	4
--------------------	----------

17. A VÁLASZTOTT TÉMA

(Ez a feladat a II. fordulóban kifejtendő témakörre vonatkozik!)

A

1. Fogalmazzon meg három szakmai problémát, amelyben segítséget kérne a téma szakértőjétől!

(Minden színvonalas kérdés 1 pont.)

1.

2.

3.

Elérhető pontszám:	3
--------------------	----------

B

Nevezzen meg négy fontosnak tartott monográfiát, tanulmányt a választott téma szakirodalmából! (Ne említsen lexikonokat, tankönyveket, általános irodalomtörténeti vagy elméleti kézikönyveket!)

Szerző

Cím

1.

2.

3.

4.

Csak teljes válaszra adható pont!

Elérhető pontszám:	4
--------------------	----------